

نشانه های ظهور امام زمان (علیه السلام)

<"xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

ظهور منجی بشر در دوران آخرزمان، باوری است قطعی و همگانی . ادیان و شرایع توحیدی و غیرتوحیدی و نیز بعضی از مکاتب بشری، نوید چنین روزی را به پیروان خویش داده اند . در این میان، اسلام با مبانی قوی نظری و عملی، موضوع ظهور را به صورت صحیح تبیین کرده و با راهکارهای مناسب و درخور، واژه انتظار و منتظر مصلح را در میان جوامع اسلامی تبیین کرده است . واژه مهدویت و مهدی علیه السلام تبلور فرهنگ انتظار است که همه مسلمین، اعم از شیعه و اهل سنت در باور داشت آن، اتفاق نظر دارند . از زمان ظهور اسلام، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام و صحابه و یاران ایشان، عهده دار تبیین فرهنگ مهدویت بوده اند و این رسالت در هر عصری، میان آنها ادامه پیدا کرده تا دوران غیبت کبرای امام زمان علیه السلام که در این برهه مهم و حساس، علما و مبلغان دینی مسئولیت تبیین و تثبیت آن را به عهده گرفته و مردم را به فرا رسیدن روزگار ظهور امیدوار می کنند .

ضرورت بیان نشانه های ظهور

هر مسئله ای که اهمیت و مقبولیت عمومی داشته باشد، مخاطرات و تهدیدها نسبت به آن از ناحیه سودجویان و فرصت طلبان بیشتر خواهد شد؛ از جمله این مسائل که دارای شاخصه های جهانی و همگانی است، ظهور منجی است که به منزله اعتقاد و باور عمومی در همه ادیان مطرح شده است . طبیعی است افرادی که به دنبال منفعت و سودجویی فردی اند با آزمندی بسیار و با ظاهر سازی فریبنده به اغفال مردم می پردازند تا به نیت سوء خود برسند . از اینرو بیان نشانه ها و علایم ظهور، ضروری است و رهبران و بزرگان دین، برای جلوگیری از این انحرافها و کج رویها و برای حفظ باورهای اصیل مردم، باید منجی و مصلح آخر زمان را با تمام شاخصه ها و خصال معرفی نمایند و برای ظهور و قیام او نشانه ها و علایمی را بیان کنند تا مردم در تمیز سره از ناسره در تحیر و تردید نمانند .

از همین رو در روایات و احادیث بسیاری منجی آخر زمان (حضرت مهدی علیه السلام) و کیفیت ظهور او، با تمام علایم و نشانه ها بیان شده است .

در رویکرد کلی و کلان، می توان نشانه ها و علایم ظهور امام زمان علیه السلام را به انواع مختلف تقسیم کرد که به یکایک آنها خواهیم پرداخت:

الف) نشانه های عام و خاص

1 . نشانه های عام:

آن دسته از نشانه ها و علایمی که شاخصه های کلی و عمومی دارند یعنی در قالب پدیده خاص، در برهه خاص و در افراد خاصی متصف نشده اند، «علایم عمومی» نامیده می شوند؛ نظیر احادیث و روایاتی که از احوال و اوضاع مردمان آخر زمان خبر می دهند و از انحرافات و کج رویهایی که در آن دوره رخ می دهد سخن به میان آورده اند که در واقع، نوعی بیان علایم و نشانه های ظهور امام زمان علیه السلام است، اما در قالب و معیار کلی و عمومی .

«عن ابن عباس عن رسول الله صلى الله عليه وآله: في حديث ان الله اوحى اليه ليلة اسرى به ان يوصى الى علي واخبره بالائمة من ولده الى ان قال وآخر رجل منهم يصلي عيسى ابن مريم خلفه يملأ الارض عدلا كما ملئت جورا وظلما ... فقلت الهی وسیدی متی یکون ذاک؟ فاوحى الله عزوجل الى: يكون ذالك اذا رفع العلم وظهر الجهل وكثر

القراءة وقل العمل وكثر القتل وقل الفقهاء والهادون وكثر فقهاء الضلالة والخونة ... وكثر الجور والفساد وظهر المنكر وامر امتك به ونهى عن المعروف ... ؛ (1)

ابن عباس می گوید: «در شب معراج، مطالبی به رسول اکرم صلی الله علیه و آله وحی شد که باید به حضرت علی علیه السلام سفارش کند و به او در مورد ائمه بعد از آن حضرت که از فرزندان او هستند خبر داد؛ تا آنجا که فرمود: آخرین آنها [نشانه هایی دارد؛ از جمله اینکه] عیسی بن مریم پشت سرش نماز می خواند؛ زمین را پر از عدل و داد می کند، چنانچه پر از ظلم و جور شده باشد، ... عرض کردم: خداوند! آن کی خواهد شد؟ خداوند به من وحی کرد: هر گاه علم از میان برداشته شود و جهل و نادانی ظاهر شود؛ قرائتهای [قرآن] زیاد اما عمل کم شود؛ قتل و کشتار زیاد شود، فقهاء و هدایت کنندگان واقعی کم شوند؛ علمای فاسق و خیانتکار زیاد شوند، ... جور و فساد زیاد شود؛ منکر ظاهر شود؛ امت تو امر به منکر و نهی از معروف کنند، ...»

«حضرت علی علیه السلام در جواب سؤال «صعصة بن صوحان» - که از یاران آن حضرت بود - در باب دجال و خروجش، و پیرامون نشانه هایی از ظهور امام زمان علیه السلام، چنین فرمودند:

«فان علامة ذلك اذا مات الناس الصلاة واضاعوا الامانة واستحلوا الكذب، واكلوا الربا واخذوا الرشا وشيدوا البنیان وباعوا الدين بالدنيا واستعملوا السفهاء وشاوروا النساء وقطعوا الارحام واتبعوا الاهواء، واستخفوا بالدماء ... ؛ (2)

علامت خروج و قیام دجال زمانی است که مردم نماز را ترک کنند [و در میان مردم بمیرد]، امانتها را ضایع کنند؛ دروغ گفتن را حلال شمارند؛ ربا بخورند؛ رشوه بگیرند؛ ساختمانها را محکم سازند و دین را به دنیا فروشند؛ مردمان کم عقل را بر کارها گمارند؛ زنان را در کارهای اجتماعی و شخصی طرف مشورت قرار دهند؛ قطع صله ارحام کنند؛ از هوا و هوس پیروی کنند و [کشتار و] خونریزی را کوچک شمارند،»

2 . نشانه های خاص:

بعضی از نشانه ها و علائم ظهور، به صورت خاص و با شاخصهای ویژه در افراد متعین، تبلور می یابد؛ مثلاً در روایات بسیاری ذکر شده است، که ظهور امام زمان علیه السلام در سال فرد و در روز فرد تحقق پیدا خواهد کرد . ظهور و خروج افرادی به نام «دجال» و «سفیانی» که مظهر ضلالت و گمراهی و نیز قیام افرادی مثل یمانی و سید خراسانی که سنبل هدایت هستند جزء علائم خاص شمرده می شود و در احادیث، با اسم و رسم و با ویژگیهای مخصوصشان وارد شده است .

امام باقر علیه السلام فرمودند:

«تنزل الرايات السود التي تخرج من خراسان الى الكوفة، فاذا ظهر المهدي بعث اليه بالبيعة؛ (3) پرچمهای سیاهی از ناحیه خراسان بیرون می آید و به جانب کوفه به حرکت در می آید . پس چون مهدی ظاهر شود، اینان وی را دعوت به بیعت می کنند .»

و نیز امام باقر علیه السلام فرمود:

«برای مهدی ما، دو نشانه است که از هنگامی که خداوند آسمانها و زمین را خلق فرمود، سابقه ندارد: خسوف در شب اول ماه رمضان و کسوف در نیمه همان ماه . و این دو از زمانی که خداوند آسمانها و زمین را خلق کرده است، [این چنین] وجود نداشته است.» (4)

در روایات فوق نشانه ها و علایم خاصی برای ظهور امام زمان علیه السلام تعیین شده است .

ب) نشانه های حتمی و غیر حتمی

1 . نشانه های حتمی:

علایم و نشانه هایی که به طور قطع قبل از ظهور حضرت، رخ خواهند داد و در واقع، هیچ گونه قید و شرطی در ایجاد آنها لحاظ نشده است علایم حتمی نامیده می شوند و شاید بتوان گفت که ادعای ظهور قبل از تحقق آنها کذب و دروغ است .

امام سجاد علیه السلام فرمود:

«ان امرالقائم حتم من الله وامر السفیانی حتم من الله ولايكون قائم الا بسفیانی (5) ؛ ظهور قائم، از ناحیه خداوند، قطعی و خروج سفیانی نیز، از جانب خداوند قطعی است و قائمی جز با سفیانی وجود ندارد.»

امام صادق علیه السلام فرمود:

«والیمانی من المحتوم؛ [قیام] یمانی از نشانه های حتمی است.»

فضل بن شاذان از ابی حمزه ثمالی نقل می کند:

«قلت لابی جعفر خروج السفیانی من المحتوم؟ قال نعم والنداء من المحتوم وطلوع الشمس من مغربها من المحتوم واختلاف بنی العباس فی الدولة من المحتوم وقتل النفس الزکیة محتوم وخروج القائم من آل محمد محتوم ... (6) ؛ به امام باقر علیه السلام عرض کردم: آیا خروج سفیانی حتمی است؟ فرمودند آری، صیحه آسمانی نیز از علایم حتمی است و طلوع خورشید از مغرب حتمی است . اختلاف بین بنی عباس در رابطه با حکومت، حتمی است . کشته شدن نفس زکیه حتمی است، قیام قائم آل محمد صلی الله علیه و آله حتمی

2 . نشانه های غیر حتمی:

بعضی از نشانه های ظهور قبل از ظهور، بطور مشروط رخ می دهند؛ یعنی اگر مقتضی آنها موجود و موانع مفقود باشد، تحققشان حتمی خواهد بود . در میان نشانه ها و علایم، آنچه حتمی شمرده شده، جزء محتومیات هستند و غیر از آنها که گروه بسیاری از علایم را تشکیل می دهند جزء علایم غیر حتمی شمرده می شوند .

ج) علایم با فاصله و بی فاصله

1 . نشانه های نزدیک به وقت ظهور:

در بعضی از روایات، تصریح شده که بعضی از علایم در سال ظهور امام زمان علیه السلام، رخ می دهند؛ یعنی قبل از ظهور و در آستانه قیام حضرت مهدی علیه السلام، این نشانه ها یکی پس از دیگری پدیدار شده، به ظهور امام زمان منتهی می شود .

امام صادق علیه السلام فرمود:

«خروج الثلاثة، الخراسانی والسفیانی والیمانی فی سنة واحدة فی شهر واحد، فی یوم واحد ولیس فیها رایة باهدی من رایة الیمانی یهدی الی الحق؛ (7)

خروج سه کس: قیام خراسانی و سفیانی و یمانی، در یک سال و در یک ماه و یک روز خواهد بود و در این میان، هیچ پرچمی به اندازه پرچم یمانی، به حق و هدایت دعوت نمی کند .»

امام باقر علیه السلام فرمود:

«لیس بین قیام القائم وقتل النفس الزکیة اکثر من خمس عشر لیلة (8) ؛ بین ظهور مهدی علیه السلام و کشته شدن نفس زکیه، بیش از پانزده شب فاصله نیست .»

2 . علایمی که با ظهور، فاصله زمانی دارد:

بعضی از نشانه ها و علایم در بستر تاریخ با فاصله بسیاری با وقت ظهور تحقق می یابد؛ حتی بعضی از آنها قبل از تولد امام زمان رخ می نمایند و بعضی بعد از تولد و قبل از ظهور با فاصله زیاد، تحقق پیدا کرده و خواهند کرد؛ چنان که شماری از آنها، همچون از هم گسستن بنی امیه و بنی عباس، خروج ابومسلم خراسانی، اختلاف بین مسلمانان و ... اتفاق افتاده است .

(د) علایم زمینی و آسمانی

1 . علایم طبیعی و زمینی:

در میان نشانه ها و علایم ظهور، غالب آنها نشانه های طبیعی و زمینی اند و هر کدام در تثبیت حقانیت ظهور و قیام حضرت مهدی علیه السلام نقش اساسی دارند .

امام علی علیه السلام فرمود:

«ویخرج رجل من اهل بیتی فی الحرم فیبلغ السفیانی، فبیعت الیه جندا من جنده فیهزمهم فیسیر الیه السفیانی بمن معه، حتی اذا جاوزوا ببیداء من الارض، خسف بهم، فلاینجوا منهم الا المخبر عنهم؛ مردی از خاندان من، در سرزمین حرم قیام می کند، پس خبر خروج وی به سفیانی می رسد .

وی، سپاهی از لشکریان خود را برای جنگ، به سوی او می فرستد و آنان را شکست می دهد، آنگاه خود سفیانی با همراهانش به جنگ وی می روند و چون از سرزمین بیداء می گذرند، زمین آنان را فرو می برد و جز یک نفر، که خبر آنان را می آورد کسی از آنان نجات نمی یابد .»

نشانه هایی نظیر فرو رفتن سفیانی در بیداء، قیام یمانی، خراسانی، سفیانی، دجال، قتل نفس زکیه، جنگهای خونین و غیره ... از جمله علایم زمینی و طبیعی هستند .

2 . علایم آسمانی:

به علت اهمیت ظهور امام زمان، علاوه بر نشانه های زمینی و طبیعی، برخی علایم آسمانی نیز در زمان ظهور حضرت رخ خواهند داد، تا مردم بهتر رهبر و مصلح آسمانی را شناخته و در راستای تحقق رسالت و اهداف او مشارکت کنند؛ مانند:

- صیحه آسمانی:

امام صادق علیه السلام فرمود:

«اذا نادى مناد من السماء ان الحق فى آل محمد صلى الله عليه وآله فعند ذلك يظهر المهدي على افواه الناس ويشربون حبه، ولا يكون لهم ذكر غيره؛ هر گاه گوینده ای از آسمان ندا دهد که حق با اولاد محمد صلی الله علیه و آله است، در آن هنگام، ظهور مهدی علیه السلام به سر زبانها می افتد، و همه [شراب] دوستی او می نوشند و غیر او را یاد نمی کنند.»

- کسوف:

امام صادق علیه السلام فرمود:

«علامة خروج المهدي كسوف الشمس فى شهر رمضان فى ثلاث عشرة واربع عشرة منه (9) ؛

نشانه ظهور مهدی علیه السلام کسوف خورشید در ماه مبارک رمضان است [و وقت کسوف] سیزدهم یا چهاردهم ماه رمضان خواهد بود.»

پی نوشتها:

(1) اثابة الهداه، ج 7، ص 390 .

(2) بحار الانوار، ج 52، ص 193 .

(3) بحار الانوار، ج 52، ص 217 .

(4) منتخب الاثر، ص 444 .

(5) بحار الانوار، ج 52، ص 82 .

(6) ارشاد مفید، ج 3، ص 347 .

(7) كتاب غيبت نعماني، ص 252 .

(8) ارشاد مفيد، ج 2، ص 374؛ اعلام الوری، ص 427 .

(9) غيبت نعماني، ص 270 .

منبع : مجله مبلغان شماره 46